

Broedvogelmeetnet Zoete Rijkswateren 2020

André van Kleunen,
Jelle Abma,
Vincent de Boer,
Symen Deuzeman &
Jaco Walhout

Sovon-rapport 2020/61

Broedvogelmeetnet Zoete Rijkswateren 2020

André van Kleunen, Jelle Abma, Vincent de Boer, Symen Deuzeman &
Jaco Walhout

Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Rijkswaterstaat - Water, Verkeer en Leefomgeving

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2020

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Rijkswaterstaat - Water, Verkeer en Leefomgeving

Wijze van citeren: van Kleunen A., Abma J., de Boer V., Deuzeman S. & Walhout J. 2020 Broedvogelmeetnet Zoete Rijkswateren 2020. Sovon-rapport 2020/61 / Rijkswaterstaat-nummer BM 20.18. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen / Rijkswaterstaat, Lelystad.

Illustratie omslag: Vincent de Boer (Stadsweide), Jelle Abma (Roodborsttapuit) & Jaco Walhout (nest Kleine Mantelmeeuw)

Opmaak: John van Betteray, Sovon Vogelonderzoek Nederland

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
e-mail: info@sovon.nl
website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon.

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Aanpak	3
3. Resultaten	7
3.1. BMP-tellingen	7
3.2. Grote Karekiet en andere zeldzame soorten in de noordelijke Randmeren	27
3.2.1. Grote Karekiet	27
3.2.2. Overige zeldzame soorten	27
4. Evaluatie	31
Referenties	32

1. Inleiding

In het voorjaar van 2020 heeft Sovon in opdracht van Rijkswaterstaat broedvogeltellingen uitgevoerd in de Zoete Rijkswateren. Het gaat om 16 BMP-telgebieden langs de Randmeren, de Maas, IJsselmeer en Beneden Rivierengebied, en daar-

naast om tellingen van Grote Karekieten en andere zeldzame soorten in de noordelijke Randmeren. In dit verslag wordt de uitvoering van deze tellingen beschreven en worden de resultaten gepresenteerd en toegelicht.

2. Aanpak

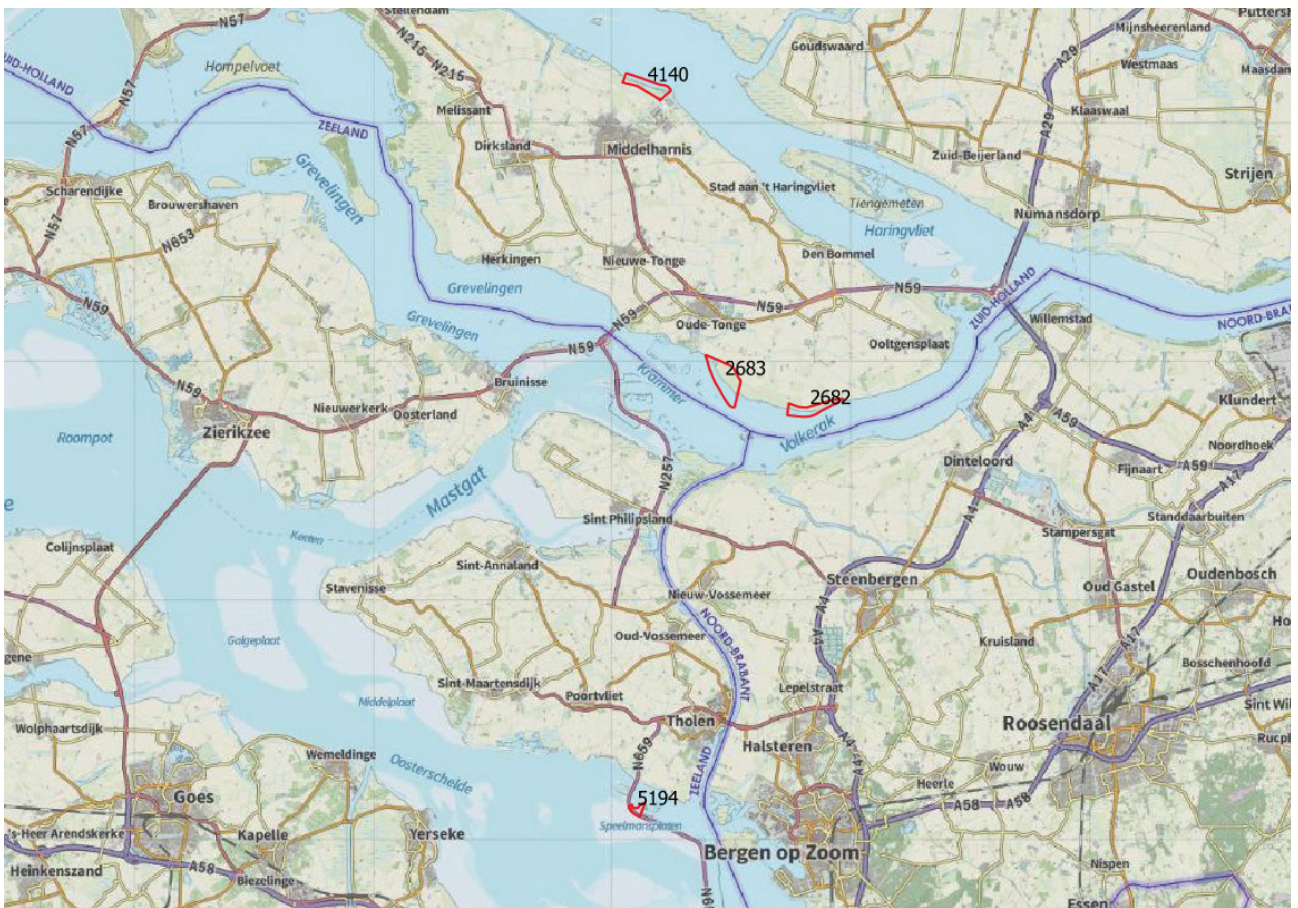
In tabel 2.1 wordt een overzicht weergegeven van de gebieden die in 2020 zijn onderzocht en de tellers van die gebieden. Omdat het Quackgors en de Scheelhoek in 2020 door respectievelijk vrijwilligers en professionele tellers in het kader van SNL werden onderzocht zijn voor de twee proefvlakken twee alternatieve geselecteerd: de Meneersche Plaat aan het Haringvliet in het Benedenrivierengebied en Stoenckherne aan de Friese IJsselmeerkust. Voor aanvang van het veldwerk zijn de noodzakelijke vergunningen voor betreding van de gebieden aangevraagd bij de terreinbeheerders en verkregen. Goedkeuring van de broedvogeltellingen in verband met de Wet Natuurbescherming (voor de Randmeren) is ook verleend door het bevoegde gezag.

Het veldwerk in de BMP-telgebieden is uitgevoerd volgens de BMP-B methode (zes/zeven integrale telrondes verdeeld over de periode eind maart-juli, inclusief nachtbezoek) (Vergeer et al. 2016). In aanvulling op de BMP-B-soorten (<https://www.sovon.nl/nl/content/bmp-b-bijzondere-soorten>) zijn in ieder geval de volgende algemene, maar typische Zoete Rijkswaterensoorten, gekarteerd: Wilde Eend,

Meerkoet, Waterhoen, Kleine Karekiet en Rietgors. In sommige telgebieden zijn deze alleen in een vast begrensd deel ervan geteld of langs transecten. De bepaling van territoria is sterk gestandaardiseerd door de geautomatiseerde bepaling ervan met de online autoclustering van Sovon, op basis van de ingevoerde waarnemingen per bezoekeronde. De Grote Karekieten zijn vlakdekkend onderzocht in de vier noordelijke Randmeren (Drontermeer, Vossemeer, Ketelmeer en Zwarte Meer) door speciaal gericht op deze soort drie integrale gebiedsbezoeken te brengen in mei/juni, deels per boot en deels per voet/fiets. Tijdens deze bezoeken zijn ook alle andere waarnemingen van zeldzame soorten (zogenaamde LSB-soorten) verzameld. Volgens de soortspecifieke criteria uit van Dijk & Boele (2011) zijn uit de waarnemingen van de bezoeken de territoria afgeleid. Deze zijn gedigitaliseerd in GIS. Na bepaling van de territoria zijn de totalen gecontroleerd door de waarnemer zelf en vervolgens nog een keer door de coördinator. Hierbij is onder meer naar de resultaten van voorgaande jaren gekeken, zodat opvallende aantalsveranderingen extra gecontroleerd worden.

Tabel 2.1. Overzicht van de in 2020 onderzochte telgebieden, tellers van die gebieden en het aantal bezoekerondes.

Hoofdwatersysteem	Naam proefvlak	plotnr	teller	aantal rondes
Ben. Rivierengebied	Krammerse Slikken I	2682	J. Walhout	7
Ben. Rivierengebied	Krammerse Slikken II	2683	J. Walhout	7
Ben. Rivierengebied	Oesterdam	2598	J. Walhout	7
Ben. Rivierengebied	Meneersche Plaat	4140	J. Walhout	7
IJsselmeergebied	Stoenckherne	5228	J. Postma	7
Maas	Romeineweerd	2591	V. de Boer	6
Maas	Asselt (056)	3296	V. de Boer	6
Maas	Bouxweerd	1664	V. de Boer	6
Maas	Stadsweide en Sneppe	1667	V. de Boer	6
Randmeren	Gooimeerkust-west	2265	J. Abma	6
Randmeren	Gooimeerkust-oost	2266	J. Abma	6
Randmeren	Korte Waarden	2267	J. Abma	6
Randmeren	Kampnieuwstad	2268	J. Abma	6
Randmeren	Ramsgeul	2262	S. Deuzeman	6
Randmeren	Ketelmeer-oost	2261	S. Deuzeman	6
Randmeren	Zwarte Meer / Ketelmeer		S. Deuzeman	3
Randmeren	Dronter- & Vossemeer		R. Foppen	3

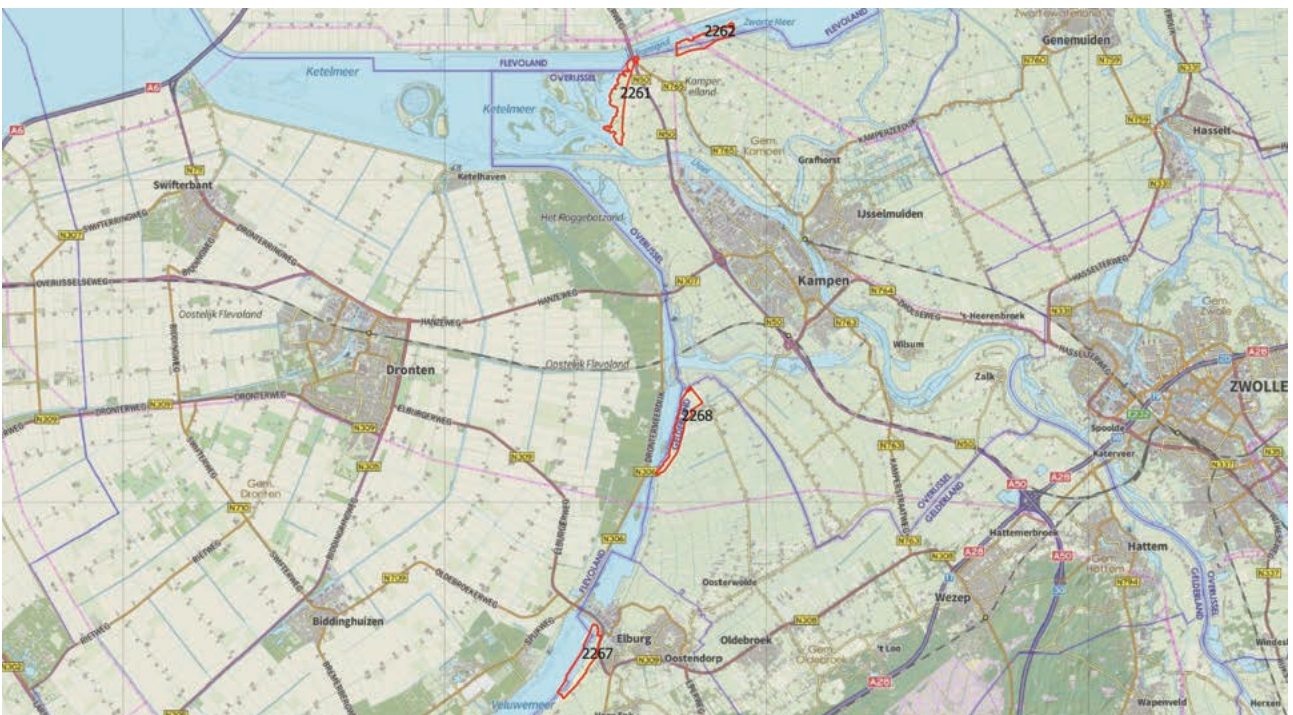
Benedenrivieren Gebied

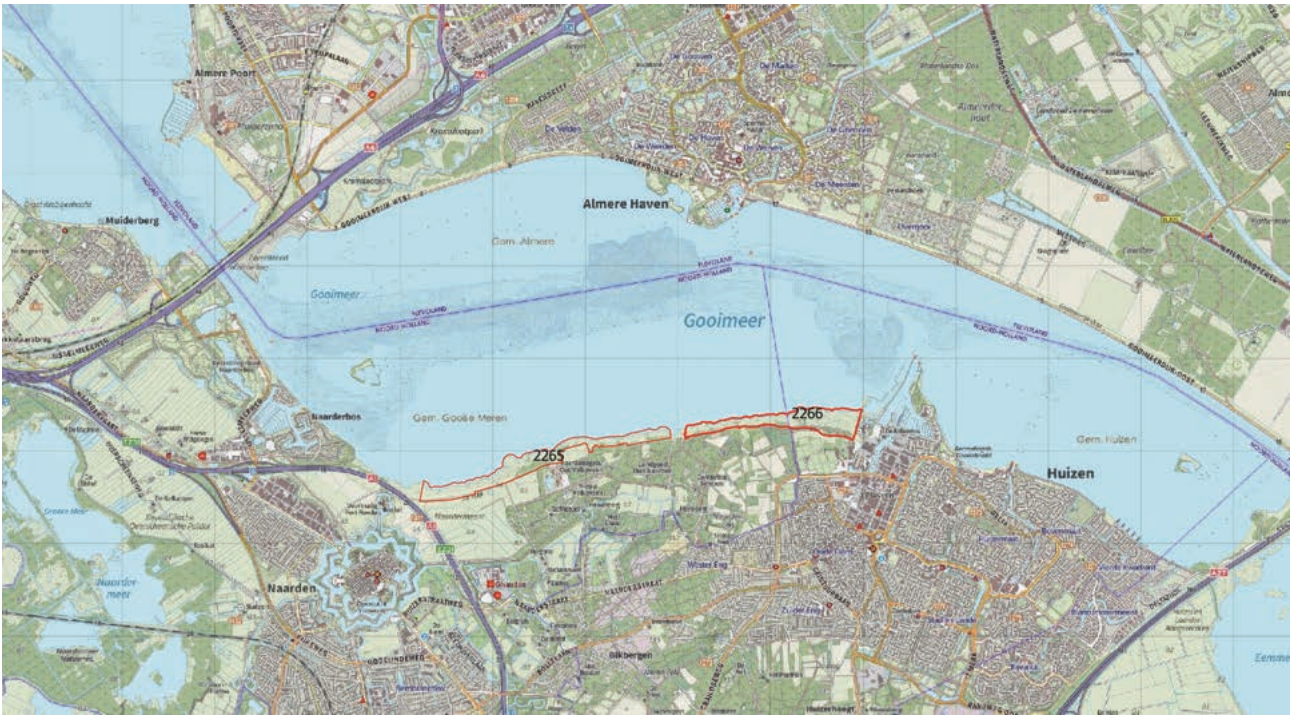
IJsselmeergebied

Maas

Randmeren - noord

Randmeren - zuid

Figuur 2.1 - 2.5. Ligging van de in 2020 onderzochte BMP-telgebieden. Bron kaartlaag: Open topo.

3. Resultaten

3.1. BMP-tellingen

De resultaten van de BMP-tellingen per telgebied (aantal territoria per soort) zijn opgenomen in tabel 3.1. Daaronder wordt per hoofdwatersysteem per tel-

gebied ingegaan op opvallende gebiedsveranderingen en opvallende aantallen van broedvogelsoorten.

Tabel 3.1. Overzicht broedvogels BMP-telgebieden 2020.
*soort alleen langs transecten geteld

in alle telgebieden onderzocht	Soortnaam	Benedenrivierengebied						IJselmeer-gebied	Maas				Randmeren										
		Krammerse Slikken I	Krammerse Slikken I deelgebied	Krammerse Slikken II	Krammerse Slikken II deelgebied	Meneersche Plaat A	Oosterdam		Oosterdam deelgebied	Stoenckherne,	Asselt (056)	Bouxweerd	Romeinenweerd	Stadsweide & Sneppe	Gooimeerkust-oost	Gooimeerkust-oost, deelgebied	Gooimeerkust-west	Gooimeerkust-west deelgebied	Kampnieuwstad	Ketelmeer-oost	Korte Waarden	Ramsgeul-transect	
Telgebiednr->		2682	5196	2683	5197	4140	2598	5194	5228	3296	1664	2591	1667	2266	5193	2265	5192	2268	2261	2267	2262		
x Gr. Canadese Gans		6		11				1				2		4	3					4			
x Brandgans		43		107		72	1					3								4			1
x Grauwe Gans		16		24		20	4		13	36	32	8	92	1		4		19	16	18		11	
Soepgans		1								2	1	4	1										
x Zwarte Zwaan		1		2						1	1		1										
x Knobbelzwaan		1		1		2	1			1	1	2	4	2				5	3	11		4	
x Nijlgans		1					2			1			1					1	2			1	
x Bergeend		6		12		10	5		1	1	1		1			1		1	3	1		1	
x Zomertaling									1	1								1	1			4	
x Slobeend				5					1	1	2												
x Krakeend		10		8		9	7		5	5	3	1	6	1		1		2	6	2		17	
x Wilde Eend			6		5	25		1	20	8	7	9	27		2		2	5	5*	12		7*	
Soepeend		1					1		2			2	1									1	
x Krooneend									4									1	1	6			
x Tafeleend												1						2	3	1		3	
x Kuifeend		32		8		2	3		3	5		4	4					2	4	3		6	
x Fazant		1		2		3					1	4						3	2			1	
x Dodaars							1				1							3	1			2	
x Roodhalsfuut																		1					
x Fuut		37		2		3	7		10	6	3	1	2	11		12		14	22	27		20	
x Roerdomp									1									1	1	1		2	
x Blauwe Reiger						8							4										
x Grote Zilverreiger																						1	
x Aalscholver													19										
x Sperwer							1					1											
x Havik						1														1		1	
x Bruine Kiekendief																			2			2	
x Buizerd						1			1		1		1			1			1			2	
x Waterral																3		3	8	3		8	
x Porseleinhoen																				1		1	
x Waterhoen						2			1			1	1			1		2	5*	2		1*	
x Meerkoet			4		3	8		5	15	2	9	5	7		10		14	30	12*	35		11*	
x Scholekster		2		6		2				1	1		1									1	

Tabel 3.1. Vervolg

in alle telgebieden onderzocht	Soortnaam	Benedenrivierengebied						IJselmeer-gebied	Maas				Randmeren									
		Krammerse Slikken I	Krammerse Slikken I deelgebied	Krammerse Slikken II	Krammerse Slikken II deelgebied	Meneersche Plaat A	Oesterdam		Oesterdam deelgebied	Stoencckherne,	Asselt (056)	Bouxweerd	Romeinenweerd	Stadsweide & Sneppe	Gooimeerkust-oost	Gooimeerkust-oost, deelgebied	Gooimeerkust-west	Gooimeerkust-west deelgebied	Kampernieuwstad	Ketelmeer-oost	Korte Waarden	Ramsgeul-transect
Telgebiednr->		2682	5196	2683	5197	4140	2598	5194	5228	3296	1664	2591	1667	2266	5193	2265	5192	2268	2261	2267	2262	
x	Kluut			24																		
x	Kievit	12		59		1			5										4	1	12	
x	Kleine Plevier	1		2		1	1			1			1					1				
x	Grutto			22																		
x	Oeverloper									1												
x	Tureluur	3		6					2													2
x	Kokmeeuw	41																				
x	Stormmeeuw	1		28																		
x	Zilvermeeuw			21		1																
x	Kl. Mantelmeeuw			138		1																
x	Visdief			7		1																
	Holenduif	1				1							3					1	1			
	Houtduif	5		1		7	5		4	1	7	5	6							2	1	1
x	Koekoek	1				1			2	1	1	2	1	1		3		1	3	2	2	2
x	IJsvogel									2	1	1	3							1	1	1
	Gr. Bonte Specht						1		2	1	1	1	1	3		1			2			1
x	Groene Specht										1	2	1									
x	Grauwe Klauwier								1													
	Gaai						1						1	2		2					1	
	Ekster					2							1									
	Zwarte Kraai	1				2			1	1	2	2	4							1	2	1
x	Matkop													1					2			1
	Pimpelmees	2				6	1		1	1	2	2	4									
	Koolmees	6				6	4		5	1	6	6	3									
x	Buidelmees																			1		
x	Baardman						1		5					2		3		6	40	18	37	
x	Veldleeuwerik	5		15						1	2		4									
x	Oeverzwaluw									1	24		34									
x	Huiszwaluw																	27				
x	Cetti's Zanger					8	3		4			1		7		6			1	1		
	Staatmees										1									1		
	Fitis	14		5		16	17		26			1									2	
	Tjiftjaf	6		1		18	11		12	2	9	9						2			4	
x	Grote Karekiet																					2
x	Rietzanger			11		22	25		85			1		17		43		33	56	39	75	
x	Kleine Karekiet					29	17		65		4	11	9		55	111	70	85	43*	84	40*	
x	Bosrietzanger	2				23	5		13	18	20	40	59	1		11		17	15	12	15	
x	Spotvogel	1				1			6					1								
x	Sprinkhaanzanger			1			1		7							2		5	8	1	7	
x	Krekelzanger																		1			
x	Snor								4					2		5		7	19	7	17	
	Zwartkop	2				12	6		15	4	15	15	3			13			25	6	9	
	Tuinfluitier	8		3		9	10		12	4	9	11	4			16		1	23	6	7	
x	Braamsluiper					3			5										2			1

Tabel 3.1. Vervolg

in alle telgebieden onderzocht	Soortnaam	Benedenrivierengebied						IJsselmeer-gebied	Maas				Randmeren								
		Krammerse Slikken I	Krammerse Slikken I deelgebied	Krammerse Slikken II	Krammerse Slikken II deelgebied	Meneersche Plaats A	Oesterdam		Oesterdam deelgebied	Stoencckherne,	Asselt (056)	Bouxweerd	Romeinenweerd	Stadsweide & Sneppe	Gooimeerkust-oost	Gooimeerkust-oost, deelgebied	Gooimeerkust-west	Gooimeerkust-west deelgebied	Kampernieuwstad	Ketelmeer-oost	Korte Waarden
Telgebiednr->		2682	5196	2683	5197	4140	2598	5194	5228	3296	1664	2591	1667	2266	5193	2265	5192	2268	2261	2267	2262
x Grasmus		4		9		13		3	12	16	19	22	34	9		3		2	8	4	6
Winterkoning		13		2		23		3	16		6	5	1					4		12	2
x Boomklever																1					
Boomkruiper				1		1					5	2	6	3		3			1		1
Spreeuw											6		5							2	
Merel		2		1		8		6	9	3	9	5	5								
Zanglijster						4		1	4	1	3	8		4		4				3	
Grauwe																					
x Vliegenvanger																			1		
Roodborst								1			1	3									
x Blauwborst				4					10				2	4		5		16	20	6	15
x Nachtegaal									2		2	2	1	3		1			4		1
x Roodborsttapuit		7		6		5		2		2	1	5	9			2		4	1		1
Heggenmus		1				11		5	2		2	3	1					3	4	2	1
x Gele Kwikstaart		3		1				1	1	6	3		4						2		
Witte Kwikstaart		2		2		4		4		2			1			1		3	3	1	
x Graspieper		11		13				5	5	6	5		8			2		1			
Boompieper		5							1												
Vink		7		2		5		5	6	3	11	1	9					2		1	
x Goudvink														1							
x Groenling		5		2		6						1	1						2	1	1
x Kneu		4		3		11		2	1				6					4	5		6
x Putter		1		1		4		1		1		2	4	1		2		3	7		5
x Rietgors			2		6	3		4	40	5	4		7		19		21	34	24*	23	27*

Beneden Rivierengebied

Krammerse Slikken I – 2682 (5196)

Het plot is gelegen aan de oostzijde van de Krammerse Slikken, dat gelegen is aan het zoete Volkerakmeer. Het gebied beslaat 75,2 hectare, de zuidkant van het gebied wordt begrensd door verschillende strekdammen, die niet met elkaar verbonden zijn. De strekdammen zijn wisselend begroeid met bomen en struiken, voornamelijk wilgen. De oostkant van het gebied bestaat uit hooiland met af en toe een meidoorn en een klein open bos. Aan de westkant ligt 'de bak', dit is een stalen rechthoekige constructie die een stuk water afsluit, welke een aantal jaren geleden is aangelegd om de groei van riet te bevorderen.

Het gebied wordt extensief begraasd door een kudde van c. 50 (jonge) vleeskoeien en een kudde van ongeveer 16 Konikpaarden. Deze kunnen vrij

door het hele gebied lopen tot de westrand van plot Krammerse Slikken II. Er is niet gemaaid gedurende het broedseizoen. Vanaf begin juni is ter hoogte van de westkant van het gebied gestart met de bouw van een windmolen direct achter de dijk met populieren. In juli was er veel geluidsoverlast door heiwerkzaamheden daar. Het paar Boomvalken dat in begin van broedseizoen werd gezien bij de populierenrij is vermoedelijk verstoord door deze werkzaamheden. In voorgaande jaren broedde deze soort in de populieren. Dat is overigens buiten het plot. Tijdens het bezoek eind april werd een illegale visser met meerdere hengels aangetroffen in een tentje aan de oever. In het gebied is veel zwerfafval aanwezig (plastic, jerrycans, petflessen, lekke voetballen, verloren boeien van boten etc.). Het was erg droog tot medio mei, daarna was er juist

Figuur 3.1 en 3.2. Begrenzing van BMP-tergebied 2682 - Krammerse Slikken I (links) en het deelgebied daarbinnen waar de vijf extra soorten worden geteld (rechts).

vrij veel regenval. Dit lijkt overigens van weinig invloed op broedvogelstand.

Opmerkingen bij enkele broedvogelsoorten:

- Brandgans - 43 territoria (2018 48, 2016 28), nesten alle in oeverzone.
- Grote Canadese Gans - 6 territoria, iets minder dan in 2018 (9) en in 2016 (7).
- Grauwe Gans - 16 territoria, ongeveer evenveel als in 2016 (19 terr.). In 2018 zijn 47 territoria vastgesteld, mogelijk berust dat aantal op een andere interpretatie van waarnemingen van Grauwe Ganzen in groepjes.
- Kuifeend - 32 territoria dit jaar is een erg hoog aantal, maar wel gebaseerd op aanwezige paren, niet groepen. Het is aannemelijk dat slechts een deel van deze vogels daadwerkelijk in het gebied heeft gebroed.
- Fuut - 37 territoria vastgesteld, vrijwel alle nesten op de voor predatoren als Vossen ontoegankelijke stenen dam. (in 2016 en 2018 43 terr. vastgesteld).
- Kievit - erg goed jaar met 12 territoria (2018 6, 2016 4)
- Kokmeeuw - 41 nesten op blokkendam, grootte van kolonie fluctueert per jaar.
- Veldleeuwerik - 5 territoria, evenveel als in 2018 en 2016
- Roodborsttapuit - neemt nog steeds toe; 3 paar in 2016, 6 in 2018 en 7 dit jaar
- Boompieper - verder toegenomen tot 5 paar, grote aantallen broeden op tegenovergelegen Slikken van de Heen, voorkomen in telgebied op de Krammerse Slikken heeft daar zeker iets mee te maken.
- Graspieper - 11 territoria, weinig vergeleken met 2018 (25) en 2016 (16)

Krammerse Slikken I voorjaar 2020, fotograaf Jaco Walhout.

- Verder is het ontbreken van de Kluut opmerkelijk (2018 86 territoria, 2016 44), ook Visdief werd dit jaar niet met zekerheid vastgesteld (2018 20, 2016 16)

Krammerse Slikken II – 2683 (5197)

Het gebied ligt aan de uiterste westzijde van de Krammerse Slikken en omvat 160 hectare, waarvan een groot deel uit water bestaat. Het deel dat grenst aan de dijk bestaat uit vrij hoge vegetatie met af en toe een cluster met meidoorns, richting het water toe wordt de vegetatie lager tot het uiteindelijk helemaal kaal is, dit kale gedeelte vormt een uitgestrekte vlakte die in de winter meestal onder water staat en wordt dan slikkig en interessant voor steltlopers. Aan de oever staat een flink areaal moerasandijvie. Aan de zuidkant van het gebied liggen drie recent aangelegde schelpeneilandjes, het middelste eiland raakt gedurende het voorjaar snel begroeid met voornamelijk brandnetels. De andere twee eilandjes zijn kleiner en blijven nagenoeg onbegroeid. De eilandjes zijn gevoelig voor overspoeling, want bij een normale waterstand ligt het hoogste deel maximaal 20 centimeter boven de waterlijn.

Er wordt begraaasd met Konikpaarden (c. 15) en jonge vleeskoeien (c. 50). In het seizoen is niet gemaaid. Mogelijk is in het gebied een Vos aanwezig, in juni werd een vrouw Kuifeend met afgebeten kop op nest gevonden (info Dirk van Straalen). Een toename van de Vos daar kan flinke gevolgen hebben voor aanwezige meeuwenpopulatie en weidevogels.

Het telgebied was vanaf april slecht te bereiken doordat toegangsweg was afgesloten in verband met de aanleg van een werkweg en het plaatsen van funderingen voor een aantal windmolens direct achter de populierendijk aan de noordrand van het plot. Het telgebied was daardoor alleen bereikbaar vanaf de weg aan de oostzijde van de Krammerse Slikken. De werkzaamheden lijken dit jaar niet van invloed op broedvogels in het telgebied. Als de windmolens zijn geplaatst zal dit (vanaf volgend jaar) vermoedelijk anders zijn. Het gaat om vrij lage windmolens, onderkant wieken ongeveer op hoogte van toppen van populieren. De populieren zullen vermoedelijk

gerooid worden, omdat er vrees is dat veel vogels tegen de wieken van de molens zullen vliegen. Met name meeuwen en Bergeenden vliegen veel heen en weer van de Krammerse Slikken naar achterliggende akkers.

Ook in dit telgebied was veel zwerfafval (via water) aanwezig. Er was een mooie oevervegetatie met overwegend Pitrus, Koninginnekruid en Moerasandijvie, waar nesten van Brandgans en Kuifeend werden gevonden en er waren ook vrij veel nesten van Kleine Mantelmeeuwen en redelijke dichtheden van Rietzangers, Rietgorzen en ook verschillende Blauwborsten. De droogte van de eerste twee lentemaanden was niet van merkbare invloed op de aantallen broedparen van meeste soorten. Het is mogelijk wel een verklaring voor het goeddeels ontbreken van Kluten en soorten als Bontbek- en Strandplevier (wel 2 paar Kleine Plevier).

Opmerkingen bij enkele broedvogelsoorten:

- Brandgans - 107 territoria, iets minder dan in 2018 (121), maar fors meer dan in 2016 (76), nesten makkelijk te vinden in oeverzone, er zullen nauwelijks territoria gemist zijn.
- Grauwe Gans - 24 territoria (2018 46, 2016 15), Het relatief hoge aantal in 2018 berust mogelijk op een andere interpretatie van waarnemingen van Grauwe Ganzen in groepjes.
- Grote Canadese Gans - nog altijd toenemend, van 3 paar in 2016 naar 7 in 2018 tot 11 in 2020.
- Slobeend - 5 territoria (2018 1, 2016 5), of deze soort echt in het gebied broedt is twijfelachtig, geen hogere broedcode dan 3
- Krakeend - 8 territoria (2018 1, 2016 2), of deze soort echt in het gebied broedt is twijfelachtig, geen hogere broedcode dan 3
- Kuifeend - 8 territoria, op 3 juli 8 vrouwtjes van nest gestoten, vogels vliegen pas op laatste moment van nest.

Figuur 3.3 en 3.4. Begrenzing van BMP-telgebied 2683 - Krammerse Slikken II (links) en het deelgebied daarbinnen waar de vijf extra soorten worden geteld (rechts).

Krammerse Slikken II voorjaar 2020 en rechts nest Kleine Mantelmeeuw, fotograaf Jaco Walhout.

- Kluut - ook hier fors minder territoria (24) dan in voorgaande jaren (2018 51, 2016 103). Vermoedelijk geen succesvolle broedsels.
- Scholekster - stabiele stand, 6 paar, 2018 idem, 2016 7 territoria.
- Kievit - erg goed jaar met 59 territoria (in april met telescoop vanaf dijk baltende vogels/ paren geteld. In 2018 fors minder (34), in 2016 55 territoria. Hoge dichtheden in (hogere) grasvegetatie in centrale deel van het gebied. Deze soort heeft weinig last van predatie door aanwezige mantelmeeuwen. Er is voldoende dekking voor de pullen.
- Grutto - op dezelfde locatie als Kievit goed vertegenwoordigd, met 22 paar zelfs meer dan in 2018 (17) en 2016 (21).
- Tureluur - Slechts 6 paar, tegen 12 in 2018 en 18 in 2016. Geen duidelijk aanwijsbare oorzaak voor deze afname. Tot in mei wel meerdere vogels (paartjes?) in westelijke deel die echter niet gebroed hebben.
- Stormmeeuw - lichte toename, dit jaar 28 paar, 2018 18 en 2016 26.
- Zilvermeeuw - 21 paar, 2018 18, 2016 47.
- Kleine Mantelmeeuw - 71 paar, neergaande lijn van laatste jaren zet door (2018 98, 2016 120 territoria).
- Broedsucces van alle meeuwen redelijk tot goed, in juli > 100 grote meeuwenjongen op het water en > 15 vliegvlugge jonge Stormmeeuwen.
- Veldleeuwerik - afnemend, 15 territoria tegenover 20 in 2018 en 22 in 2016.
- Roodborsttapuit - toenemend, dit jaar 6 territoria, in 2018 4, in 2016 2.
- Graspieper - min of meer stabiel met 13 territoria (2018 16, 2016 14)
- Op 12 juni werden 5 Flamingo's waargenomen. Op 3 juli was een vrouw Grote Zaagbek aanwezig. Deze was hele seizoen aanwezig op verschillende plaatsen langs de Krammerse Slikken, eerder ook samen met mannetje (via Dirk van Straalen). Op 13 juli werden 6 Middelste Zaagbekken gezien, op die dag was ook een Amerikaanse Steltkluut met kweekring aanwezig (ook al langer in gebied present).

Oesterdam – 2598 (5194)

Het plot bevindt zich aan de noordzijde van de Oesterdam, die Tholen met Zuid-Beveland verbindt en beslaat 44,4 hectare. Aan de zuidkant grenst het aan een vakantiepark, Waterrijk Oesterdam. Naar het noorden toe bestaat het gebied uit flinke rietvelden, afgewisseld met middel tot hoog struikgewas, bestaande uit wilgen en berken. Ten noorden van de Bergse Diepsluis neemt het areaal riet sterk af, waar de zeedijk naar het oosten gaat is het riet verdwenen, omdat de dijk hier versterkt is met een stenen oever. De dijk aan de noordkant is vrij kaal met weinig

begroeiing en wordt begraaasd door schapen. De droogte in april en mei zorgde voor het drooggevallen van de plas in de hoek van het gebied tegen de Speelmanplaten. Eind juni stond hier weer wel wat water. De droogte was misschien negatief voor soorten als Waterhoen en Waterral. Die werden niet aangetroffen.

In de berm rond de sluisen vonden in het seizoen graafwerkzaamheden plaats in verband met het leggen van kabels. Dit leverde geen significante verstoring van broedvogels op.

Figuur 3.5 en 3.6. Begrenzing van BMP-telgebied 2598 - Oesterdam (links) en het deelgebied daarbinnen waar de vijf extra soorten worden geteld (rechts).

De hele zuidelijke oeverzone is slecht toegankelijk en daarom lastig te inventariseren. De laatste drie bezoeken is op laarzen buitenom de rietkraag door het water gelopen om karekieten etc, te inventariseren. Op de hoek van de dijk met de Oesterdam werd een vossenburcht gevonden.

Opmerkingen bij enkele broedvogelsoorten:

Weinig opmerkelijke zaken. Leuk is een broedgeval van Baardman (1), Deze soort ontbrak in 2018, in 2014 werden echter 4 territoria gevonden. Rietvogels als Rietzanger, Kleine Karekiet en Rietgors zijn goed vertegenwoordigd. Tevens werden er 3 paar Cetti's Zangers vastgesteld. 5 territoria van Graspieper waren aanwezig langs de dijk aan de noordrand van het plot.

Oesterdam voorjaar 2020, fotograaf Jaco Walhout.

Meneersche Plaat – 4140

Dit 88,1 ha grote proefvlak ligt op de zuidoever van het Haringvliet op Goeree-Overflakkee nabij Middelharnis. Het is de eerste keer dat dit proefvlak is geteld sinds 2011. Tussen 2004 en 2011 is het met uitzondering van 2009 jaarlijks geteld door een vrijwilliger. Het gebied is in beheer bij Staatsbosbeheer. Door de droogte in april, mei waren er droge en kale delen langs de zuidrand van het gebied (overigens nauwelijks interessant voor broedvogels). Deze waren in juni geheel begroeid. Het gebied werd vanaf medio mei begraasd door (jong)vee (begroeide deel aan noordzijde niet). De vegetatie in weiden en in het westelijke deel van de begroeide noordoever (met verspreid staande boompjes en struikjes) is eind juni gemaaid. Een deel van het gebied is toegankelijk (wandelpad naar kijkscherf). Tijdens alle bezoeken zijn geen mensen in het gebied gezien en er is geen verstoring vastgesteld. Het avondbezoek op 12 juni moest helaas in de schemer worden afgebroken in verband met hevig onweer.

Opmerkingen bij enkele broedvogelsoorten:

- Bergeend - 10 paar, veel vastgestelde paren zullen niet tot broeden zijn gekomen.
- Krakeend - 9 paar, geen echte aanwijzingen voor broeden, geen jongen gezien, na 22 mei sowieso geen Krakeenden meer geteld.
- Blauwe reigerkolonie slecht zichtbaar vanaf dijk, maar deze werd door Staatsbosbeheer tijdens een boottelling geteld vanaf de waterzijde: 8 paar.
- Brandgans - sterke toename naar 72 paar (2011 nog 8 paar), nesten vermoedelijk in buitenrand van gebied en op blokkendam.
- Grauwe Gans - 22 paar, ongeveer gelijk aan 2011 (23 paar).

Meneersche Plaat voorjaar 2020, fotograaf Jaco Walhout.

Figuur 3.7. Begrenzing van BMP-telgebied 4140 - Meneersche Plaat.

- Kievit - opmerkelijk schaars met slechts 1 paar, in 2011 broedden nog 29 paar in het gebied, verklaring? Gebied lijkt geschikt als broedplaats, vroeger mogelijk minder begroeid langs randen?
- Graspieper - 1 paar, ook opmerkelijk schaars, in 2011 overigens ook maar 1 paar.
- Kleine Karekiet - sterk toegenomen tot 29 paar (was 8 in 2011).
- Cetti's Zanger - toegenomen van 2 paar in 2011 naar 8 paar in 2020.
- Op twee data Boomvalk gezien, populierenrij op dijk langs gebied lijkt geschikt als broedplaats, maar uiteindelijk geen indicatie voor territorium, wel 1 paar Buizerd (populieren) en 1 paar Havik (vermoedelijk ook in populieren).
- Gebied lijkt geschikt voor Roerdomp en Waterral, maar vroege bezoeken en avondbezoek (12 juni) leverde geen roepende vogels op.

IJsselmeergebied

Stoenckherne – 5228

In het voorjaar van 2020 is het gebied Stoenckherne (73 ha, exclusief open water c 60 ha), in eigendom en beheer bij Staatsbosbeheer, geïnventariseerd op broedvogels. De Stoenckherne ligt aan de Friese IJsselmeerkust, tussen de steden Hindeloopen en Workum. Het gebied vormt, tezamen met het aan de andere kant van de IJsselmeerdijk gelegen Warkumer Nijlân, een belangrijke schakel in de gordel van natuurgebieden langs de Friese IJsselmeerkust. Het is een buitendijks gelegen natuurreservaat, direct grenzend aan het IJsselmeer. Aan de zuidzijde grenst de jachthaven van Hindeloopen aan het gebied. Aan de oostzijde loopt de IJsselmeerdijk, waarachter het Warkumer Nijlân ligt. Aan de noordzijde wordt het gebied begrensd door een basaltpier, waarachter de vaargeul 'It Soal' naar de jachthaven van Workum loopt.

In totaal zijn in 2020 49 broedvogelsoorten vastgesteld. Daarvan staan negen soorten op de Rode lijst van bedreigde en kwetsbare vogels in Nederland (van Kleunen *et al.* 2017): Zomertaling (1), Slobeend (1), Roerdomp (1), Tureluur (2), Snor (4), Gele Kwikstaart (1), Graspieper (5), Grauwe Klauwier (1) en Kneu (1).

Figuur 3.8. Begrenzing van BMP-telgebied 5228 - Stoenckherne.

Habitat van twee van de vier territoria Cetti's Zanger (2 juni 2020, Fotograaf: Jelle Postma).

Meidoorn met nest van Grauwe Klauwier op beweide perceel aan de westkant van Stoenckherne (1 juli 2020, fotograaf: Jelle Postma).

Maas

Romeinenweerd – 2591

Dit is een afwisselende uiterwaard (39 ha) met ruigte, bosjes en (kwel)plassen, gelegen op de noordoever van de Maas bij Venlo. Er is begrazing met Galloways. Het noordoostelijke deel was vermoedelijk gemaaid in de voorgaande winter (zie figuur 3.9), in dit stuk minder Bosrietzangers en Grasmussen daardoor. Voor het eerst werd hier een territorium van Cetti's Zanger vastgesteld. Verder was het een normaal jaar.

Figuur 3.9. Begrenzing van BMP-telgebied 2591 - Romeinenweerd en tijdens broedvogeltellingen waargenomen beheer.

Romeinenweerd maart 2020, fotograaf: Vincent de Boer.

Asselt (056) – 3296

Dit proefvlak (70 ha) is gelegen op de oostoever van de Maas. Het bestaat uit schiereilanden langs de Asseltse Plassen. Dit proefvlak blijft lastig te begrijpen qua beheer. Het laaggelegen deel van de noordpunt was met mest geïnjecteerd (zie figuur 3.10). Er liepen geen runderen dit jaar, de oostelijke punt wordt begraaasd met paarden (zie figuur 3.10).

Resultaten:

De in het gebied waargenomen Zwarte Zwaan

met pulli was waarschijnlijk van elders afkomstig, want er is geen nest gevonden. Het ging zeker om andere vogels dan in de BMP-plots Stadsweide & De Sneppe en Bouxweerd. Er werd op 26 mei een Oeverloperpaar met verdacht gedrag op waargenomen: weglopend en korte stukjes vliegend. Van de IJsvogel werden 2 territoria vastgesteld. Er waren uitsluitende waarnemingen rond de nesten. In het algemeen waren er opvallend veel IJsvogels langs de Maas in 2020.

Figuur 3.10. Begrenzing van BMP-telgebied 3296 - Asselt en tijdens de broedvogeltellingen waargenomen beheer.

Bouxweerd – 1664

Dit 81 ha grote telgebied ligt op de westoever van de Maas nabij Buggenum. Ten opzichte van 2018 was er een strook bos gekapt aan de noordzijde van de plas (zie figuur 3.11) en door de droogte was de noord-oosthoek van de plas veranderd in een moeras met Grote Kattenstaart (goed te zien op de luchtfoto, figuur 3.11, als ondiep). Tussen het bos en de zandplas stond mais. Het zuidelijke deel wordt begraasd met runderen.

Resultaten:

De waargenomen Zwarte Zwaan met pulli was waarschijnlijk van elders afkomstig, want er is geen nest gevonden. Het ging zeker om andere vogels dan in de telgebieden Stadsweide & De Sneppe en Asselt. Er was een broedpoging van Buizerd, maar deze was waarschijnlijk niet succesvol. Er broedde een paar IJsvogels tussen de Oeverwaluwen langs de Maas. Van de Oeverwaluw werden uiteindelijk 24 nesten

geteld: 16 langs de Maas en 8 in de zandwinplas. Buiten het plot bevond zich een kolonie van 61 nesten.

Figuur 3.11. Begrenzing van BMP-telgebied 1664 - Bouxweerd.

Bouxweerd juni 2020, fotograaf: Vincent de Boer.

Stadsweide en Sneppe – 1667

Dit 113 grote telgebied ligt aan de oostoeever van de Maas bij Roermond. Het is dit jaar voor het eerst professioneel geteld ten behoeve van de broedvogelmonitoring in de Zoete Rijkswateren. In 1994-2009 werd het (niet-jaarlijks) geteld door vrijwilligers. In figuur 3.12 is het waargenomen beheer weergegeven. In de loop van het voorjaar werden er nog enkele Schotse Hooglanders ingeschaard bij de Galloways in het zuidelijke deel. Paarden waren ‘normale’ paarden.

Resultaten

- Aalscholver - 19 nesten. 16 in ingestort wilgenbos in plas, 3 in hoge populier. Het was een late kolonie: in loop april steeds meer nesten.
- Blauwe Reiger - 4 nesten in ingestort wilgenbos.
- Zwarte Zwaan met pulli waarschijnlijk van elders afkomstig, want er werd geen nest gevonden. Het ging zeker om andere vogels dan in Asselt en Bouxweerd. 1 adult was gekleurringd.
- IJsvogel - 3 territoria met nestindicatie waarnemingen. 1 in omgevallen wilg in de Aalscholverkolonie en 2 langs de Oude Roer.

Figuur 3.12. Begrenzing van BMP-telgebied 1667 - Stadsweide en Sneppe en tijdens de broedvogeltellingen waargenomen beheer.

Stadsweide en Sneppe maart en mei 2020, fotograaf Vincent de Boer.

Randmeren

Gooimeerkust-west 2265 (5192)

Dit telgebied (40 ha) bestaat uit gevarieerde biotopen vanaf hogere zandgronden (oude zeeduinen) richting het lager gelegen Gooimeer. Op de hogere zandgronden komen voornamelijk wilgenstuwelen, elzen en schietwilgen voor die overgaan in rietruigte die deels wordt gemaaid. Er is een oeverzone van 10m brede rietvegetatie, waarvan ook delen worden gemaaid. Tijdens de eerste drie ronden was het terrein goed begaanbaar en goed te overzien door de gemaaide banen in het rietland. Tijdens de laatste twee ronden werd dat lastiger door het hoger wordende riet (tot >2m).

Opmerkingen bij enkele broedvogelsoorten:

- De behoorlijke toename van Cetti's Zanger van het eerste territorium in 2019 tot 6 in 2020. Dit past in het landelijke beeld van uitbreiding en toename.
- Toename van Bosrietzanger van 4 territoria in 2019 naar 11 in 2020. Reden kan zijn dat deze soort een optimale trekrichting noordwest heeft gehad waardoor er in Nederland, en daarmee ook hier meer individuen aanwezig waren.
- De aantallen van de Rietzanger zijn meer dan verdubbeld ten opzicht van 2019 (19). In 2020 waren er 43 territoria. Indruk is dat er minder rietland was gemaaid dan vorig jaar waardoor meer overjarig rietland als geschikt broedbiotoop is blijven staan. Daarentegen was er een aantal wilgenstruiken weggehaald waardoor het rietlandareaal weer wat zou kunnen zijn vergroot.
- Ook de aantallen van de Snor zijn in dit plot meer dan verdubbeld. Van 2 in 2019 naar 5 in 2020. Ook het niet maaien van grote delen van het rietland kan hier oorzaak van zijn geweest.
- Waterral is met 3 territoria in 2020 behoorlijk goed vertegenwoordigd. Dit is een toename ten opzichte van 2019 en tevens het hoogste aantal tot nu toe. In 2011 waren er ook 3 territoria.
- Ook de Fuut is licht toegenomen ten opzichte van 2019, totaal in 2020 12 territoria. Als je over alle jaren (sinds 1999) kijkt schommelen de aantallen tussen de 5 en 15 territoria.
- De Dodaars is in 2020 niet meer waargenomen, in tegenstelling tot 2017, 2018 en 2019.
- De Putter is met 2 territoria dit jaar weer aanwezig ten opzichte van 2019. Dit aantal is wel vergelijkbaar met andere jaren.
- Soorten waarvan de aantallen min of meer gelijk zijn gebleven zijn: Baardman(3), Bergeend(1), Boomklever(1), Buizerd(1), Grauwe gans(4), Koekoek(3), Krakeend(1), Nachtegaal(2), Roodborsttapuit(2), Sprinkhaanzanger(2) en Witte Kwikstaart (1 terr.).

Figuur 3.13. en 3.14. Begrenzing van BMP-telgebied 2265 - Gooimeerkust-West (boven) en het deelgebied (5192) daarbinnen waar de vijf extra soorten worden geteld (onder).

De vijf extra soorten -Meerkoet, Wilde Eend, Waterhoen, Kleine Karekiet en Rietgors- zijn alleen in het deelgebied geteld.

- De Kleine Karekiet laat een toename zien in dit deelplot. Afgelopen jaar zijn er totaal 70 territoria vastgesteld, dit ten opzichte van 64 in 2019. In 2017 werd het hoogste aantal (94) vastgesteld. Ook voor deze soort kan het minder oppervlakte aan gemaaid rietland positief effect kunnen hebben gehad.

Rietzanger, foto: Jelle Abma.

- De Rietgors is met 8 territoria afgenomen ten opzichte van 2019 (2020 21, 2019 29 terr.)
- Geen Waterhoenterritorium vastgesteld in 2020

in dit deelplot.

- De aantallen van Wilde eend en Meerkoet zijn nagenoeg gelijk gebleven.

Overjarig rietland met bosvorming op achtergrond en Roodborsttapuit man, fotograaf: Jelle Abma.

Gooimeerkust-oost 2266 (5193)

Dit telgebied (31,6 ha) wordt gekenmerkt door soorten van zowel bosgebied, gras- en rietlanden als waterrietoevers en moeras. Een groot gedeelte bestaat uit botanisch hooiland waar weinig broedvogels gevonden worden. De hoger gelegen bosgebieden bestaan uit zomereiken met af en toe een berk, terwijl er in het hooiland gedeelte her en der een struikwilg staat. Er is een vergraven gedeelte waar overjarig riet met wilgenstruweel aanwezig is. In het hooiland liggen ook sloten met overjarig riet.

Vanaf het hooiland richting het Gooimeer bestaat de vegetatie voornamelijk uit overjarig rietland (gemaaid of ongemaaid) met op de rand van het Gooimeer een oeverzone van 5,5m breed met waterriet en overjarig riet. De indruk was dat er minder rietland was gemaaid dan vorig jaar, waardoor meer overjarig rietland als geschikt broedbiotoop voor rietvogels, is overgebleven.

Tijdens de eerste drie rondes was het terrein vrij toegankelijk via de gemaaide banen in de oeverzone. De laatste rondes stond het riet 2m hoog. Dus was het minder overzichtelijk.

Opmerkingen bij enkele broedvogelsoorten:

- Het meest opvallende is de behoorlijk toename van Cetti's Zanger. Vorig jaar in 2019 het eerste territorium, in 2020 waren het er in totaal 7. Dit past in het landelijke beeld van uitbreiding en toename.
- Ook is de toename van Rietzanger behoorlijk opvallend. Vanaf 1999 was het aantal territoria nooit hoger dan 6 en in 2020 zijn er 17 territoria vastgesteld. De indruk was dat er minder rietland was gemaaid dan vorig jaar waardoor meer overjarig

Figuur 3.15 en 3.16. Begrenzing van BMP-telgebied 2266 - Gooimeerkust-Oost (boven) en het deelgebied (5193) daarbinnen waar de vijf extra soorten worden geteld (onder).

rietland als geschikt broedbiotoop is blijven staan. Naast andere oorzaken kan dit bijgedragen hebben aan een toename.

- Ook de Snor laat een toename zien, vanaf 2015 was er jaarlijks 1 of geen territorium, terwijl er in 2020 in totaal 2 territoria werden vastgesteld. Ook deze soort kan geprofiteerd hebben van een groter areaal aan overjarig rietland.
- De Baardman is ook weer toegenomen van in 2019 1 territorium naar 2 in dit jaar.
- Dodaars, Buizerd, Koekoek, Bosrietzanger en Blauwborst lieten in 2020 een afname zien.

De vijf extra soorten -Meerkoet, Wilde Eend, Waterhoen, Kleine Karekiet en Rietgors- zijn alleen in het deelgebied geteld.

- Ten opzichte van 2019 laat de Kleine Karekiet een toename zien van 41 naar 55 territoria. 2018 was een topjaar met 75 territoria. Maar verder werden na 2009 niet zulke aantallen waargenomen. De

indruk is dat er minder rietland was gemaaid dan vorig jaar waardoor meer overjarig rietland als geschikt broedbiotoop is blijven staan. Naast andere oorzaken kan dit bijgedragen hebben aan een toename.

- Ook het aantal Meerkoeten is ten opzichte van 2019 toegenomen van 5 naar 10 in 2020. De aantallen in de reeks schommelen tussen de 5 en 15 territoria. Opvallend is wel dat Meerkoet, in tegenstelling tot andere gebieden, laat tot broeden komt. Misschien door de aanwezigheid van Vos als predator, of de aanhoudende oostenwind afgelopen voorjaar, die behoorlijke golfslag en waterstandsverhoging tot gevolg had.
- Het aantal Rietgorzen is in 2020 (19) iets gestegen ten opzichte van 2019 (15) maar is niet noemenswaardig toegenomen als je de reeks bekijkt. In 2014 werden er ook 19 territoria vastgesteld.
- Waterhoen was in 2020 net als in 2019 vertegenwoordigd met 1 territorium in dit deelplot.

Oevervegetatie met riet en rechts hooiland met Veenpluis aan de Gooimeerkust, fotografie: Jelle Abma.

Korte Waarden 2267

Dit telgebied, gelegen aan het Veluwemeer ten zuiden van Elburg, heeft een oppervlakte van 93 ha. In het gebied was behoorlijk wat riet gemaaid. Het cultuurland bestaat deels uit (weidevogel)grasland, maar ook maïsland en in het noorden kleinschalig bouwland. Het gebied is goed te overzien, vanaf de weilandkant kan er dicht langs de rietzone worden gelopen en kan zowel de rietzone als het weiland worden overzien. Daarnaast kunnen met lieslaarzen aan de rietstrook worden gevolgd op de grens tussen water en oever om een goed beeld te krijgen. Een klein deel van het rietland is in 2020 gemaaid. Op 14 april bleek dat enige bomen waren gezaagd/verwijderd uit rietland langs weiland.

Figuur 3.17. Begrenzing van BMP-telgebied 2267 - Korte Waarden.

Opmerkingen bij enkele broedvogelsoorten:

- Baardman (18) – laat een toename zien. Hoogste aantal sinds 1999. Een stijging van 6 territoria ten opzichte van 2019.
- Blauwborst (6) – lichte afname ten opzichte van 2019 (9)
- Bosrietzanger (12) – afname, zelfs laagste aantal sinds 2017
- Cetti's Zanger (1) – ook hier heeft de Cetti's Zanger zich voor het eerst gevestigd. Conform de landelijke trend.
- Fuut (27) – een toename van Fuut ten opzichte van 2019 (20).
- Kleine Karekiet (84) – behoorlijke toename vergeleken met recent aantallen. Alleen in 2009-2014 werden jaarlijks hoger aantallen (tot 123 terr.) geteld.
- Kleine Plevier (0) – geen territorium meer. Wel één waarneming tijdens de derde ronde maar niet voldoende voor een territorium.
- In het noordelijk deel was een deel van het grotere rietveld gemaaid in de winter. Dit deel werd door onder ander Kievit(4) en Tureluur (2) gebruikt als broedbiotoop.
- Knobbelzwaan (11) – lichte afname ten opzichte van 2 voorgaande jaren maar vergelijkbaar met 2017.
- Krooneend (6) – lichte toename van 2 territoria

ten opzichte van 2019 maar vergelijkbaar als 2017 en 2018.

- Koekoek (2) – toename van jaarlijks 1 vanaf 2017 tot 2 in 2020
- Meerkoet (35) – lichte toename van 4 territoria ten opzichte van 2019.
- Rietgors (23) - afname ten opzichte van acht voorgaande jaren. Oorzaak hiervoor is niet heel geheel duidelijk.
- Rietzanger (40) – Behoorlijk hoog aantal. Het hoogste aantal Rietzangers uit de tijdreeks vanaf 1999. Oorzaak kan ik niet worden gegeven. De opbouw van territoria wordt ondersteund door meerdere waarnemingen op min of meer dezelfde locatie.
- Roerdomp (1) – Voor het eerst sinds 2014 een territorium van deze bijzondere moerasbewoner.
- Snor (7) – laat een toename zien ten opzichte van de voorgaande 2 jaar. Zelfde aantal als 2017.

Andere waarnemingen:

- Grote Karekiet – op 6 mei was een Grote Karekiet in de Korte Waarden aanwezig zingend in het riet.
- Purperreiger – op 27 mei werd een Purperreiger opvliegt uit het rietland in noordelijk richting gezien. Waarschijnlijk ging het hier om een dier dat hier sliep. Later werden er geen waarnemingen meer gedaan.

Krooneenden en Kievit in de Korte Waarden, foto: Jelle Abma.

Kampernieuwstad 2268

Dit telgebied, gelegen aan het Drontermeer ten zuiden van Kampen heeft een oppervlakte van 80 ha. Tijdens de eerste drie telrondes kon goed gebruik worden gemaakt van de gemaaide banen/delen van het rietland. Dit werd tijdens de vierde en laatste ronde lastiger. Ook hier is het heel gemakkelijk om met behulp van lieslaarzen de rietoevers te volgen op de grens tussen water en oever om een goed beeld te verkrijgen. De plotgrenzen zijn iets aangepast naar de werkelijke situatie waarbij grens tussen open water en rietland is aangehouden.

Opmerkingen bij enkele broedvogelsoorten:

- Baardman (6) – zelfde aantal als 2019. 2015 was met 9 territoria een topjaar.
- Blauwborst (16) – hoogste aantal territoria sinds 1999. De opbouw van de territoria wordt ondersteund door meerdere waarnemingen op min of meer dezelfde locatie.
- Bosrietzanger (17) – behoorlijk hoger aantal dan in 2019 (5) maar vergelijkbaar met 2018 en 2017
- Roodhalsfuut (1) – bijzondere broedvogel. Vanaf 2017 aanwezig als broedvogel in dit plot. Broedpoging is waarschijnlijk niet succesvol geweest – laatste ronde niet meer aanwezig.
- Dodaars (3) en Fuut (14) – aantallen vergelijkbaar met voorgaande jaren.
- Huiszwaluw (27) – behoorlijk lager aantal dan in andere jaren (o.a. 62 nesten in 2019). Late vestiging op oude kolonie. Misschien dat er na de laatste telrondes nog broedparen zijn begonnen.
- Kleine Karekiet (85) – Wederom opvallend hoog aantal vergeleken met voorgaande drie jaar. Na 2009 zijn niet zulke hoge aantallen geteld. Oorzaak hiervoor is niet duidelijk aangezien er geen opvallende veranderingen in biotoop zijn geweest.
- Kneu (4) – behoorlijke afname van Kneu vergele-

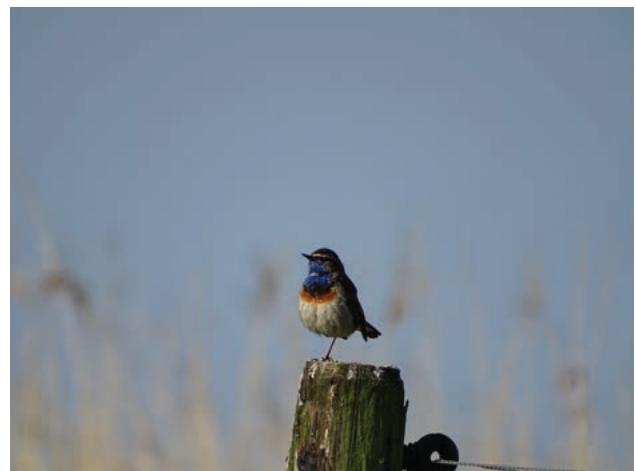

Figuur 3.18.
Begrenzing van
BMP-telgebied
2268 - Kamper-
nieuwstad.

- ken met voorgaande drie jaar (7-8 terr.).
- Meerkoet (30) – behoorlijke toename van Meerkoet vergeleken met voorgaande drie jaar (21-22 terr.). In 2016 en 2014 vergelijkbare aantallen.
- Zowel de aantallen van Rietgors (34) als van Rietzanger (33) zijn nagenoeg gelijk gebleven met voorgaande jaar.
- Roerdomp (1) – Net als in 2019, was er ook in 2020 een territorium van Roerdomp aanwezig. Ook aan de andere kant van de dijk in een reser vaatgebied van SBB werd meerdere malen een Roerdomp gehoord.
- Krooneend (1) – In 2019 waren er 2 territoria aanwezig. De meeste Krooneenden kwamen net buiten het plot voor.
- Snor (7) - behoorlijke toename van Snor ten opzichte van voorgaande twee jaar. Wel vergelijkbaar aantal met 2017.

Roodhalsfuut op achtergrond en Fuut op voorgrond_
Kampernieuwstad, *fotograaf: Jelle Abma*

Blauwborst op paal, fotograaf: Jelle Abma

- Zomertaling (1) – onregelmatige broedvogel sinds 2010.

Andere waarnemingen.

- Visarend – Een jagende visarend op 6 juni. Visarend zou wellicht in de omgeving ergens kunnen broeden maar meerdere jaren op rij (med. S.

Gemaaid rietland, met de in vroege morgen behoorlijke nachtvorsten - Kampernieuwstad, fotograaf: Jelle Abma

Deuzeman) zoeken naar broedlocatie heeft tot dus ver niets opgeleverd.

- Wulp – Op 5 mei een baltsende Wulp in plot vroeg in de vroege morgen. Deze kwam waarschijnlijk uit het SBB reservaat aan de andere kant van de dijk.

Zingende Snor - Kampernieuwstad, fotograaf: Jelle Abma

Ramsgeul 2262

Dit telgebied gelegen aan de zuidoever van het Zwarte Meer heeft een oppervlakte van 66 ha. In de winters van 2016-17 en 2017-18 is het hele plot flink aangepakt in het kader van een Life-project van Natuurmonumenten. Er zijn meerdere slenken gegraven die een open verbinding hebben met het Zwarte Meer, afwateringssloten zijn uitgediept en er is toen veel oud rietland afgeplagd. Langs de oevers van de slenken is al op veel plekken vitale waterrietvegetatie teruggekomen en ook lisdoddevelden. Sinds de herinrichting is het overjarige rietland niet meer gemaaid in de wintermaanden. Het meeste plagmateriaal is op rillen terecht gekomen die verspreid in het rietland liggen. Vanaf deze hoge rillen kan het proefvlak uitstekend geteld en overzien worden. Er wordt een vaste loop- en/of vaarroute aangehouden. Die gaat over de rillen heen, langs de buitenranden van het open water, langs de afwateringssloten en over de zomerdijk.

De waaier van geulen, ondiepe slenken en open water met daarbij herstel van waterrietzones in het Ramsgeulplot hebben een positieve invloed op Roerdompen en andere kritische moerasvogels, 15 mei 2020, fotograaf: Symen Deuzeman.

Figuur 3.19. Begrenzing van BMP-telgebied 2262 - Ramsgeul.

Opvallend is het aantal Roerdompen ($n=2$). Ook elders in het Zwarte Meer deden ze het goed, met iets meer territoria dan in 2019 ($n=10$ in 2020 en $n=8$ in 2019). De aanleg van vele ondiepe slenken en het herstel van waterrietzones lijken hun vruchten te hebben afgeworpen voor Roerdompen, waarbij veel geschikt foerageerbiotoop is ontstaan. Er werden vanaf eind mei opvallend veel foerageervluchten gezien, wat duidt op succesvolle broedgevallen. Met name eenden profiteren van de veel nattere omstandigheden, zoals Zomertalingen (4) en Krakeenden (17). De Grauwe Gans (11) nam daarentegen iets af. Rallen doen het sinds de herinrichting ook goed, met hoge aantallen Waterral ($n=8$) en Porseleinhoen

($n=1$). De overige moerasvogels deden het goed, met hoge aantallen Rietzangers ($n=75$), Snorren ($n=17$) en Baardmannetjes ($n=37$). Blauwborst en Sprinkhaanzanger hadden gemiddelde aantallen. Er waren twee territoria van de Grote Karekiet aanwezig. Het mannetje bij de oude reigerkolonie had twee vrouwtjes die beide succesvol broedde. Het tweede mannetje bleef ongepaard. Verder in dit plot een verdacht alarmerende Grote Zilverreiger in broedkleed, IJsvogel (1), Dodaars ($n=2$) en Roodborsttapuit (1). De Slechtvalk broedde dit jaar niet in de bekende elektriciteitsmast. Ook ontbrak de Woudaap die in 2019 aanwezig was in het waterriet nabij de oude reigerkolonie.

Beverssporen op een ril in het Ramsgeul plot. Elders zat ook voor het eerst een bezette burcht in het plot, 30 maart 2020, fotograaf: Symen Deuzeman.

Brede slenk met open water in het Ramsgeul-plot, aantrekkelijk voor eenden, rallen en reigerachtigen, 22 juni 2020, fotograaf: Symen Deuzeman.

Ketelmeer-oost 2261

Dit telgebied gelegen aan de oostoever van het Ketelmeer heeft een oppervlakte van 91 ha. Het gebied bestaat voor het overgrote deel uit overjarig rietland, brandnetelruigte en oud wilgenbos. Op een drietal plekken was het rietland over een grotere oppervlakte gemaaid. Dit in tegenstelling tot 2018 en 2019 toen het riet in het geheel niet gemaaid was. Er wordt een vaste looproute aangehouden, die loopt langs de zomerdijk en het open water. In de brede stroken rietland is het noodzakelijk insteken te maken, omdat anders een incompleet beeld wordt verkregen van de vogelbevolking. Dit speelt met name in het noordelijke deel van het plot (figuur 3.20).

Figuur 3.20. Begrenzing van BMP-telgebied 2261 - Ketelmeer-Oost.

Gemaaid rietland in het Ketelmeer-Oost met een ijslaag op het wateroppervlakte na vrij strenge nachtvorst, 31 maart 2020, fotograaf: Symen Deuzeman.

Vossenburcht onder de kluit van omgevallen wilg in moerasbos in het Ketelmeer-Oost, 20 juni 2020, fotograaf: Symen Deuzeman.

Vossenburcht onder de kluit van omgevallen wilg in moerasbos in het Ketelmeer-Oost, 20 juni 2020, fotograaf: Symen Deuzeman.

Opvallend is de neergaande trend van de Fuut (22) sinds 2017 (toen nog 34 terr.). In de diepe slenk bij Ramspol, waar eerder koloniaal werd gebroed, zijn recent minder territoria aanwezig. Ganzen laten een redelijk stabiel beeld zien. Grauwe Gans (16) nam iets af, maar Brandgans (4) nam weer iets toe. In de waterrietzone van het Kattendiep werd een territorium van de Roerdomp vastgesteld. De Bruine Kiekendief was aanwezig met twee paren. Bij de eenden vielen de Krooneend (1) en Zomertaling (1) op, na afwezigheid van enkele jaren. Rallen beleefden een goed jaar met een topjaar voor de Waterral (n=8) en een Porseleinhoen nabij het Kattendiep. Andere moerasvogels deden het ook relatief goed. Met name het aantal territoria van de Snor valt op met het hoogste aantal in de reeks (n=19). Blauwborst (20), Rietzanger (56) en Sprinkhaanzanger (8) hadden gemiddelde aantallen. Baardmannetje beleefde een goed jaar na de dip

in 2019. (n=40 in 2020 en n=30 in 2019). Ook in de andere BMP-plots in het Zwarte Meer waren de aantallen duidelijk wat hoger dan 2019. De overleving in de afgelopen winter moet wel goed geweest zijn voor de soort. De Grote Karekiet werd alleen gehoord op 15 juli in het Kattendiep. Het was een ongepaarde man, die ook vrij snel weer verdween. De soort broedt al sinds 2017 niet meer in dit plot. De Cetti's Zanger betreft een nieuwkomer in het plot, maar is al enkele jaren aanwezig in de directe omgeving, zoals op de natuurontwikkelingseilanden in de IJsselmonding, Vossemeer en Zwarte Meer. Erg leuk is de Krekelzanger, die langdurig aan het zingen was nabij het moerasbos in rietruigte (tussen 23 mei-9 juni). In het oude wilgenbos broedde zowel Havik als Buizerd succesvol. Nachtegalen doen het de laatste twee jaar weer erg goed (4-5 territoria), na eerdere afnames in de jaren 2015-18 (1-2 territoria).

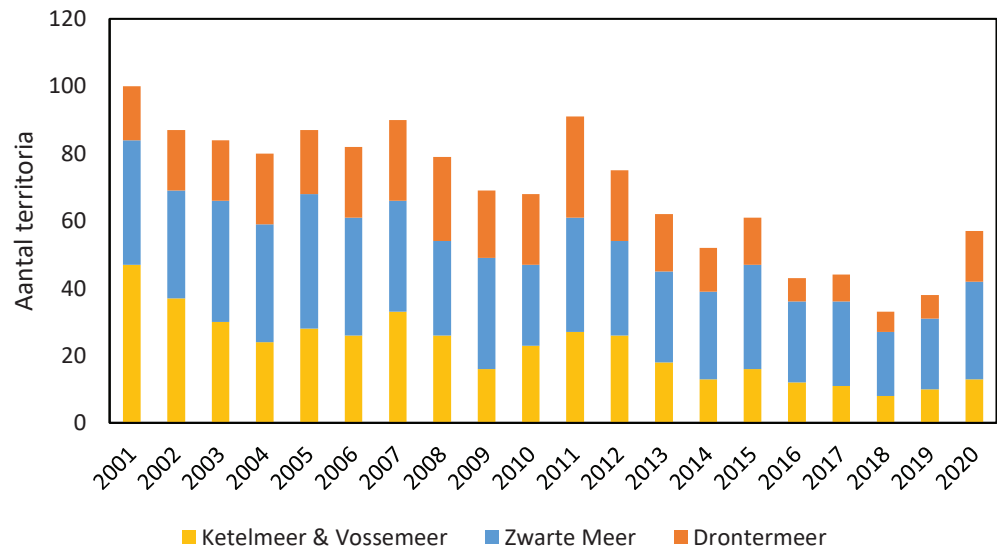
3.2. Grote Karekiet en andere zeldzame soorten in de noordelijke Randmeren

3.2.1. Grote Karekiet

In tabel 3.2 wordt een overzicht gegeven van de aantallen vastgestelde Grote Karekieten in 2020 en in voorgaande jaren. De Grote Karekieten heeft zich in

de vier noordelijke Randmeren verder hersteld; 57 is het hoogste aantal sinds 2015. Dit is inclusief het territorium helemaal in het westen van het Ketelmeer aan de noordzijde van de Ketelbrug.

Figuur 3.21. De aantalsontwikkeling van de Grote Karekiet in de noordelijke Randmeren.

Tabel 3.2. Overzicht van de aantallen territoria van de Grote Karekiet in de noordelijke Randmeren.

Gebied	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ketelmeer & Vossemeer	47	37	30	24	28	26	33	26	16	23	27	26	18	13	16	12	11	8	10	13
Zwarte Meer	37	32	36	35	40	35	33	28	33	24	34	28	27	26	31	24	25	19	21	29
Drontermeer	16	18	18	21	19	21	24	25	20	21	30	21	17	13	14	7	8	6	7	15
totaal	100	87	84	80	87	82	90	79	69	68	91	75	62	52	61	43	44	33	38	57

3.2.2. Overige zeldzame soorten

Hoewel de tellingen primair zijn gericht op Grote Karekiet, zijn tijdens de veldbezoeken ook waarnemingen van andere zeldzame soorten broedvogels genoteerd. In tabel 3.3 wordt een overzicht gegeven van de vastgestelde soorten en de aantallen territoria. Voorts is het aangegeven als de aantallen als onvolledig zijn ingeschat.

Natuurontwikkeling in het Zwarte Meer: ontwikkelingen op Snorre en Kraggenoog in 2020

In de winter en voorjaar van 2015-16 werden in het oostelijke deel van het Zwarte Meer twee natuurontwikkelingseilanden opgespoten door Rijkswaterstaat, ter hoogte van de Zwarte Hoek. De eilanden kregen de naam Kraggenoog en De Snorre. Het doel is om waterriet te laten ontwikkelen, dat op termijn geschikt is voor kritische moerasvogels, zoals de Grote Karekiet. Direct na de aanleg in 2016 raakten de eilanden bezet door vooral Kokmeeuwen

en Visdieven en vanaf 2017 ook door de grotere meeuwen. De meeuwen broeden vooral op de basaltblokken en in de hogere vegetatie en de sterns geconcentreerd op zandige bodems met schelpjes. Met name de aantallen van de Kokmeeuw namen in rap tempo toe, met topaantallen van ruim 800 nesten in 2018 en 2019.

In 2020 heeft op 3 juni een integrale nestentelling plaatsgevonden. Kokmeeuwen namen op beide eilanden af. Er werden in totaal 521 nesten geteld (n=847 in 2019). Daarentegen nam het aantal Zwartkopmeeuwen toe, met name op eiland De Snorre (hier van 4 naar 18). Ook de Kleine Mantelmeeuw en Zilvermeeuw nam op beide eilanden toe, met voor beide meeuwensoorten een totaal van 30 resp. 14 paar. De Visdief neemt sinds 2018 af en verdween toen van eiland De Snorre en verplaatste richting Kraggenoog. In 2020 nam het aantal verder af tot 31 nesten. Opvallend is de vestiging van twee paar Geoorde Futen rondom de meeuwenkolo-

Tabel 3.3. Overzicht van de vastgestelde overige zeldzame soorten broedvogels in de vier noordelijke Randmeren in 2020.

Soortnaam	Drontermeer	Vossemeer	Ketelmeer	Zwarte Meer
Brandgans	>=0	>=0	>=4	>=5
Smient	1			
Krooneend	44	10	>=4	>=5
Rosse Stekelstaart	3			
Roodhalsfuut	1			
Geoorde Fuut	1			2
Roerdomp	3	1	1	9
Woudaap				1
Blauwe Reiger			20	
Purperreiger				1
Grote Zilverreiger				1
Bruine Kiekendief	4	1	4	9
Zeearend			1	1
Porseleinhoen	>=0	>=0	>=1	>=5
Bontbekplevier			>=0	1
Kokmeeuw				138
Zwartkopmeeuw				23
Stormmeeuw				2
Zilvermeeuw				14
Kleine Mantelmeeuw				31
Visdief				31
IJsvogel	>=0	>=0	>=3	>=4
Buidelmees			>=6	
Baardman	15	4	>=40	>=70
Oeverzwaluw	40		222	
Cetti's Zanger	7	5	3	5
Krekelzanger			1	

nie van eiland De Snorre. Het is bekend dat Geoorde Futen vaker rond meeuwenkolonies tot broeden komen. Ganzen bleven stabiel. Er werden uitsluitend paren geteld met uitgevlogen jongen. Op beide eilanden komen behoorlijk veel broedende eenden voor,

met name Kuifeenden, Krakeenden en Tafeleenden, maar op eiland De Snorre ook Krooneenden. Alleen op Kraggenoog werden enkele territoria vastgesteld van moerasvogels.

Integrale telling van de nesten op 3 juni 2020. Eiland De Snorre, fotograaf: Symen Deuzeman.

Op beide eilanden nam het aantal broedende Zwartkopmeeuwen toe, met name op eiland De Snorre, 3 juni 2020, fotograaf: Symen Deuzeman.

Tabel 3.4. Totalen per eiland in de periode 2016-2020.

Kraggenoog	2016	2017	2018	2019	2020
Brandgans	0	1	1	1	2
Grauwe Gans	0	2	2	5	6
Knobbelzwaan	0	0	0	0	1
Nijlgans	0	0	4	2	2
Kuifeend	0	1	2	7	14
Krakeend	1	0	1	1	4
Wilde Eend	0	1	0	0	0
Tafeleend	0	2	3	5	4
Kleine Mantelmeeuw	0	5	23	17	18
Zilvermeeuw	0	0	1	5	9
Kokmeeuw	74	17	0	229	123
Zwartkopmeeuw	0	0	0	3	5
Stormmeeuw	0	0	2	1	1
Visdief	12	8	1	48	31
Tureluur	3	1	2	1	1
Bontbekplevier	3	2	0	0	0
Kleine Plevier	5	1	1	1	0
Kluut	2	5	0	1	0
Scholekster	1	1	2	1	0
Meerkoet	0	1	2	4	2
Gele Kwikstaart	0	1	0	0	0
Witte Kwikstaart	1	1	2	1	2
Kleine Karekiet	0	1	0	2	2
Rietgors	0	0	0	1	1

De Snorre	2016	2017	2018	2019	2020
Knobbelzwaan	0	0	0	1	1
Brandgans	0	0	0	2	2
Grauwe Gans	1	1	4	14	9
Nijlgans	0	0	6	5	4
Krakeend	0	0	1	1	3
Wilde Eend	0	0	0	2	1
Krooneend	0	0	1	2	2
Tafeleend	2	3	3	7	10
Kuifeend	0	1	4	5	7
Geoorde Fuut	0	0	0	0	2
Meerkoet	0	0	0	2	4
Kleine Mantelmeeuw	2	5	6	10	12
Zilvermeeuw	0	2	1	3	5
Kokmeeuw	90	686	832	618	398
Zwartkopmeeuw	0	4	4	4	18
Stormmeeuw	0	0	1	0	0
Visdief	6	59	72	0	0
Tureluur	2	1	0	0	0
Bontbekplevier	2	2	0	1	1
Kleine Plevier	1	1	0	1	0
Kluut	1	1	0	0	0
Scholekster	1	3	1	1	1
Witte Kwikstaart	1	1	2	1	1

Visdieven nemen sinds 2018 af, vermoedelijk raken de eilanden te begroeid met hoge vegetatie, Kraggenoog, 3 juni 2020, foto: Symen Deuzeman.

4. Evaluatie

In 2020 zijn broedvogeltellingen uitgevoerd in 16 BMP-telgebieden langs de Randmeren, de Maas, IJsselmeer en Beneden Rivierengebied en daarnaast

zijn tellingen uitgevoerd van Grote Karekieten en andere zeldzame soorten in de noordelijke Randmeren. De uitvoering van de tellingen is goed verlopen.

Referenties

VAN DIJK A.J. & BOELE A. 2011. Handleiding
SovonBroedvogelonderzoek. SovonVogelonderzoek
Nederland, Nijmegen.

VAN KLEUNEN A., FOPPEN R. & VAN TURNHOUT C.
2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016
volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport

2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

VERGEER J.W., VAN DIJK A.J., BOELE A., VAN
BRUGGEN J. & HUSTINGS F. 2016. Handleiding Sovon
broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project
en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland,
Nijmegen.

In opdracht van:

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

